

ALLIANTIE NLPO EN RPO

• FEBRUARI 2024 •

INLEIDING

Het publieke omroepbestel kent drie lagen: landelijk, regionaal en lokaal. De primaire opdracht van de drie lagen is gelijk: informatie, cultuur en educatie. De kerntaak van de journalistiek is het controleren van de macht. Dat betekent dat de lokale omroep in eerste instantie de gemeentelijke overheid controleert en de regionale omroep de provinciale. Lokale omroepen berichten met een duidelijke lokale uitstraling met als doel sociale en culturele verbinding binnen de gemeenten tot stand te brengen. Regionale omroepen informeren lokaal overstijgend en dragen bij aan het cultuurdragerschap in de provincie. Hoewel iedere laag vanuit haar eigen taak en perspectief uitvoering moet geven aan deze opdracht is er onmiskenbaar ook enige overlap. Bovendien wordt algemeen erkend dat elk wereldnieuws ooit lokaal is ontstaan. Wat zoveel wil zeggen dat landelijk nieuws vaak regionale en lokale impact heeft en omgekeerd. Met die wetenschap en de intrinsieke behoefte om binnen het publieke omroepbestel intensief met elkaar samen te werken is deze journalistieke alliantie gesloten.

Daarbij is volop ruimte voor het invullen van de eigen wettelijke taak en opdracht, maar ook optimaal ruimte voor gezamenlijke aanpak waar nodig en gewenst. Het is onvermijdelijk dat lokale (streek) omroepen en regionale omroepen zich zo nu en dan op “elkaars” terrein zullen begeven, zoals dit nu ook gebeurt tussen NOS en de regionale omroepen. Wanneer de samenwerking echter extra content moet opleveren is het van belang dat op dagelijkse basis afspraken worden gemaakt over wie welk onderwerp oppakt. Deze taken kunnen worden belegd bij het Bureau Lokaal dat verderop in deze alliantie wordt geïntroduceerd.

Lokale (streek)omroepen en regionale omroepen blijven daarbij zelfstandige entiteiten die uiteindelijk volledig (journalistiek) onafhankelijk afwegingen maken en opereren. Samenwerking vindt plaats op basis van gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Lokale (streek)omroepen hebben geen zeggenschap over de bedrijfsvoering of op de journalistieke keuzes bij de regionale omroepen en zullen direct of indirect geen aanvraag tot een regionale aanwijzing doen. En omgekeerd geldt dat ook voor de regionale omroepen ten opzichte van de lokale (streek)omroepen.

De vertrouwensbasis van deze journalistieke alliantie wordt gelegd door wederzijdse erkenning en waardering voor ieders specifieke rol binnen het publieke omroepbestel. Voor de lokale (streek) omroepen wacht bovendien een stelselwijziging in 2026. Deze wijziging zal de komende jaren veel tijd en aandacht vragen. Het is dus belangrijk om geen stappen te zetten die (nog) niet kunnen worden waargemaakt.

AANLEIDING

We leven in een veranderende samenleving met maatschappelijke tegenstellingen die leiden tot spanningen en toenemende polarisatie. De burger wordt beïnvloed door Big Tech, internetbubbels en te kwader trouw gecommuniceerde misleidende of onjuiste informatie. De onafhankelijke pluriforme nieuwsvoorziening staat steeds meer onder druk. Een sterke publieke mediasector naast de grote (buitenlandse) private uitgevers is noodzakelijk om een divers medialandschap in stand te houden.

Het media-aanbod verandert geleidelijk maar onmiskenbaar. Lineair tv-kijken wordt minder populair, streaming video groeit. De traditionele tv-kijker wordt ouder en de positie van de publieke omroep als fundament van betrouwbare informatie is voor jongere generaties minder vanzelfsprekend. Dat kan een bedreiging worden als we niets doen. Het veranderend mediagebruik door de burger vraagt om aanpassingen.

Al geruime tijd is het beleid van de Rijksoverheid dat steeds meer landelijke taken decentraal worden georganiseerd. Het is daarom van groot belang dat de publieke regionale- en lokale (streek) omroepen hun taak als waakhond van de democratie maximaal kunnen uitvoeren. In de afgelopen jaren is met name in de lokale journalistiek te weinig geïnvesteerd. De politiek heeft dit bij de kabinetsformatie van Rutte IV onderkend en maakt het voor lokale (streek)omroepen mogelijk om op het gebied van professionalisering een inhaalslag te maken. Daarmee ontstaat naast een sterke landelijke (NOS) en provinciale (RPO) nieuwsvoorziening ook een sterke gemeentelijke (NLPO) publieke journalistieke laag.

In deze maatschappelijke context denken wij dat een journalistieke alliantie tussen de RPO en tachtig lokale (streek) omroepen (NLPO) door het publiek als een logische en noodzakelijke stap wordt ervaren. Bij het opstellen van deze alliantie kiezen we er bewust voor om dicht bij de alliantie te blijven die in 2022 werd gesloten tussen de NOS en de RPO. Tezamen vormt het het fundament waar het Publiek Journalistiek Huis gebouwd gaat worden. Waar de NOS en de RPO hun organisaties hebben staan, zijn die voor de lokale (streek) omroepen nog volop in ontwikkeling. Het is zaak om bij de bouw van het Publiek Journalistiek Huis een tempo te hanteren dat voor elk van de drie lagen kan worden bijgehouden.

We willen gezamenlijke journalistieke waarden vastleggen en uitdragen om tot verdere kwaliteitsverbetering van de nieuwsvoorziening bij alle partners te komen. En dus meer verbinding met en kwaliteit voor het publiek. De regionale omroepen

zitten op ooghoogte met de inwoners van hun regio. De lokale (streek)omroepen zijn daarentegen als geen ander in staat om het nieuws van direct om de hoek vroegtijdig te signaleren en te verslaan. De unieke combinatie van vrijwilligers, die overal in de samenleving werkzaam zijn, en de professionele journalisten maakt dat mogelijk. Het intensiveren van samenwerking op regionaal en lokaal niveau zorgt voor een journalistieke kwaliteitsimpuls waarvan het publiek maximaal kan profiteren.

Ons doel in één zin: we willen op nieuwsgebied meer planmatig gaan samenwerken aan de voorkant van het journalistieke proces, op basis van gezamenlijke, onderscheidende journalistieke waarden.

ALLE DELEN VAN HET LAND, ALLE GROEPEN VAN DE SAMENLEVING

De publieke media zijn een cruciaal fundament van een goed functionerende democratie en rechtsstaat. We richten ons op alle Nederlanders of dat nu in de provincie, stad, dorp of streek is.

Door de spreiding van onze verzorgingsgebieden kunnen we het nieuws perfect in alle delen van het land van dichtbij volgen. Als publieke media-instellingen, die 24/7 actief zijn, hebben wij veel gemeenschappelijke professionele doelstellingen op het gebied van nieuwsvoorziening. De regionale en lokale omroepen vullen elkaar aan en versterken elkaar. Door krachten te bundelen willen we een groter en breder publiek bereiken met nieuws, verhogen we de herkenbaarheid en verbinden we ons meer met (nieuw) publiek. Dit doen we als zelfstandige organisaties binnen het wettelijke en bestuurlijke kader en met behoud van de onze rollen en wettelijke taken.

We stellen voor om bij iedere regionale omroep een Bureau Lokaal op te richten. Dit betreft een samenwerkingsvorm waarbij lokale en regionale omroepen op basis van gelijkwaardigheid hun journalistieke samenwerking vormgeven. Het is daarbij van belang dat hierbij ook de grote groep vrijwilligers bij de lokale omroepen wordt betrokken. Bureau Lokaal is een belangrijk onderdeel van de planmatige samenwerking tussen de regionale en lokale laag in de gehele provincie. Het heeft een belangrijke rol in de verrijking en verdieping van elkaars materiaal. Daarnaast geeft het ruimte aan uitwisseling. Op termijn kan het de spil zijn in het agenderen en initiëren van gezamenlijke onderzoeksjournalistiek. Ook dit uiteraard in aansluiting op de ambities die tussen RPO en NOS zijn uitgesproken.

NIEUWE ANTWOORDEN OP MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN

Juist nu is er urgentie voor betrouwbare, niet-vooringenomen, breed gedragen en verbindende journalistiek. Voor publiek gefinancierde nieuwsorganisaties is vanuit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid ons publiek informeren de enige drijfveer. We willen onze journalistieke opdracht bewuster vormgeven om onze publieke taak zo goed mogelijk uit te oefenen in de context van de maatschappelijke ontwikkelingen. We willen journalistiek meer oog hebben voor dieperliggende oorzaken en trends dan voor incidentele gevolgen of belangen. Met als doel dat het brede publiek zich beter herkent in ons werk. Door de samenwerking zijn we ook in staat om verhalen te maken die we anders niet zouden kunnen maken. Het is nadrukkelijk de bedoeling dat lokale en regionale omroepen zoveel mogelijk verhalen maken die elkaar aanvullen en waar mogelijk moet dubbel werk worden voorkomen. Met zo'n aanpak stimuleren we het vertrouwen in de journalistiek en versterken we onze publieke taak.

ONZE KWALITEITSDOELEN

Samengevat hebben we de volgende kwaliteitsdoelen voor ogen:

- Door onze aanpak, onderwerpkeuze en werkwijze nadrukkelijker herkenbaar zijn bij het publiek.
- Niet méér van hetzelfde, maar elkaar inhoudelijk aanvullen, waardoor we meer waar bieden voor de beschikbare publieke middelen en een verdere verschraving van het onafhankelijke media-aanbod op lokaal en regionaal niveau tegengaan. Samenwerking moet verder ook een impuls geven op het gebied van onderzoeksjournalistiek.
- Naast de dominante (buitenlandse) mediaorganisaties een pluriforme nieuwsvoorziening ook op langere termijn garanderen.
- Dieper geworteld raken in de samenleving, meer impact hebben, zowel landelijk, provinciaal als gemeentelijk. Samenwerking binnen de drie lagen zorgt voor een landelijk dekkend journalistiek netwerk dat informeert, controleert en verbindt. Juist de kennis en expertise op elk van de drie niveaus maakt meer dan ooit dat de publieke journalistiek in Nederland maximaal kan renderen.

MEER SAMENWERKING AAN VOORKANT JOURNALISTIEKE PROCES

Tot nu toe blijft onze samenwerking te vaak beperkt tot het uitwisselen van reeds geproduceerde (nieuws)verhalen. Het doel van onze alliantie is meer samen te werken aan de voorkant, dus bij de (nieuws)garing en in de productiefase om zo tot betere journalistiek te komen. Met het vrijelijk uitwisselen van agenda's, het samen produceren van onderwerpen of gecombineerde aanpak van verhalen en/of projecten. Deze aanpak vergt een groot onderling vertrouwen.

Het versterken van dit vertrouwen willen we stimuleren door onder meer het instellen van enkele proeftuinen in het land waar lokale en regionale omroepen gaan samenwerken. De lessen die hieruit worden getrokken moeten resulteren in een blauwdruk voor toekomstige samenwerking die wordt toegevoegd aan deze alliantie en onderdeel wordt van het Publiek Journalistiek Huis en de nieuwe concessiebeleidsplannen. Hierbij valt te denken aan afspraken over onderwerpkeuze, openstellen van de agenda's, vooraf afspraken maken over de te maken onderwerpen (door wie en welke insteek) en de eventuele inzet van vrijwilligers naast de professionele krachten. Wij realiseren ons dat het bouwen aan onderling vertrouwen niet in een paar weken is geregeld. Vanuit de koepelorganisaties zullen we de vorderingen dan ook scherp volgen en periodiek evalueren. Het is voor het welslagen van de alliantie immers van groot belang dat er een stevige band ontstaat die uiteindelijk tegen een stootje moet kunnen.

GEZAMENLIJKE TRAINING EN OPLEIDING VAN PERSONEEL

We willen met elkaars hulp de kwaliteit van de lokale en regionale journalistiek een impuls geven. Dat kunnen we doen door bestaande ervaring en kennis te delen en in te zetten op het gebied van opleiding en training, door personeel uit te wisselen en door regelmatig inhoudelijk overleg. Dit helpt ons om inhoudelijk verder naar elkaar toe te groeien en een sterker klimaat van samenwerking te creëren. De opleidingscoördinatoren van RPO en NLPO zullen opleidingen, trainingen en cursussen met elkaar uitwisselen en daar waar mogelijk en gewenst gezamenlijk ontwikkelen. Gezamenlijke opleiding/training kan het onderlinge vertrouwen versterken. Dus zullen de coördinatoren ook bespreken welke opleidingen/trainingen/cursussen zich lenen voor deelname uit beide lagen. Uiteindelijk ligt er de ambitie om talentontwikkeling en opleidingsprogramma's aan te laten sluiten bij het Publiek Journalistiek Huis.

GEZAMENLIJKE TECHNISCHE ONTWIKKELING

Om veel intensievere journalistieke samenwerking mogelijk te maken, zijn innovatieve stappen op het gebied van techniek gewenst. Technische systemen van de regionale omroepen en de lokale (streek)omroepen die op elkaar aansluiten zijn een belangrijke randvoorwaarde. Ook hier zal zoveel mogelijk aansluiting worden gezocht bij het Publiek Journalistiek Huis.

WEDERZIJDSE AFSTEMMING RESPECTIEVELIJKE CONCESSIEBELEIDSPLANNEN

Het is van belang dat de RPO en de NLPO elkaars concessiebeleidsplannen voor respectievelijk de regionale en lokale omroepen inhoudelijke en beleidsmatig afstemmen om de kaders die deze alliantie vormt per periode nader te concretiseren. De twee organisaties maken hierover in een vroeg stadium van de voorbereidingen van deze plannen duidelijke afspraken over planning en coördinatie en zorgen dat de plannen zoveel als mogelijk complementair zijn.